

bitur spes nostra, tunc complebitur etiam justificatio nostra. Quam completurus Dominus, quid sperare debeamus, ostendit in carne sua (hoc est, in capite nostro), in qua resurrexit et ascendit ad Patrem. Quia sic scriptum est: « Traditus est propter delicta nostra, et resurrexit propter justificationem nostram¹. » Arguitur ergo mundus « De peccato, » in eis qui non credunt in Christum: « Et de justitia, » in eis qui resurgunt in membris Christi. Unde dictum est: « Ut nos simus justitia Dei in ipso². » Si enim non in ipso, nullo modo justitia. Si autem in ipso, totus nobiscum vadit ad Patrem, et hæc implebitur in nobis perfecta justitia. Propter hoc et « De » judicio » mundus arguitur, « Quia princeps hujus mundi » jam judicatus est: » id est, diabolus princeps iniquorum, qui corde non habitant nisi in hoc mundo, quem diligunt, et ideo mundus vocantur: sicut nostra conversatio in coelis est, si resurrexerimus cum Christo. Ergo quemadmodum nobiscum, id est, cum corpore suo unus est Christus: sic cum omnibus impiis quibus caput est, cum quodam corpore suo unus est diabolus. Quapropter sicut nos non separamur a justitia, de qua Dominus dixit: « Quia ad Patrem vado: » sic impii non separantur ab illo judicio, de quo dixit: « Quia princeps hujus mundi » jam judicatus est. »

¹ Rom. iv, 25. — ² 2 Cor. v, 21.

SERMO CXLV¹.

De verbis Evangelii Joan. xvi. *Usque nunc nihil petiistis in nomine meo. Et de verbis Lucae x. Domine, ecce in nomine tuo et dæmonia nobis subjecta sunt.*

I. SANCTUM Evangelium cum legeretur, audivimus quod modo vere debeat omnem intentam animam movere ad quærendum, non ad deficientum. Qui enim non movetur, nec mutatur. Sed est motus periculosus, de quo scriptum est: « Ne des ad movendum pedes meos². » Motus autem alius est quærentis, pulsantis, petentis. Quod ergo lectum est omnes audivimus: sed puto quia non omnes intelleximus. Commemorat quod mecum quæritis, mecum petatis, pro quo accipiendo mecum pulsetis. Aderit enim, sicut speramus, gratia Domini, ut, cum volo vobis ministrare, et ego merear accipere. Quid est, obsecro vos, quod Dominum dixisse modo audivimus Discipulis suis? « Usque nunc nihil petiistis in nomine meo³. » Nonne illis Discipulis loquitur, quos cum misisset, data potestate ad prædicandum Evangelium et magnalia facienda, reversi sunt gaudentes et dixerunt ei: « Domine, ecce in » nomine tuo et dæmonia nobis subjecta sunt⁴? » Recognoscitis, recolitis, quod de Evangelio commemoravi, in omni loco et omni sententia veridico, nusquam falso, nusquam fallente. Quomodo ergo verum est, « Usque » modo nihil petiistis in nomine meo: et Domine, ecce in

¹ Alias III, inter editos ex MSS. Carthusiæ majoris. — ² Psal. lxxv, 9. — ³ Joan. xvi, 24. — ⁴ Luc. x, 17.

» nomine tuo et dæmonia nobis subjecta sunt? » Movet certe animum, ad cognoscendum quæstionis hujus secretum. Ergo petamus, quæramus, pulsemus. Hoc in nobis fidelis pietas¹, non carnis inquietudo, sed animi subjectio, ut ille nobis aperiatur, qui nos videt pulsantes.

II. Quid ergo det Dominus ministrandum vobis, intenti, hoc est, esurientes accipite: quod cum dixerō, sine dubio probabitur sanis faucibus cordis quod de cellario dominico vobis apponatur. Dominus Jesus sciebat unde posset anima humana, hoc est, mens rationalis ad imaginem Dei facta satiari, tanquam ipsa eo ipso satiatur. Noverat hoc, et illam ea plenitudine adhuc carere sciebat. Noverat se apparere, noverat se latere. Sciebat quid in illo demonstraretur, quid absconderetur. Noverat hoc. « Quam multa, inquit Psalmus, multitudo dulcedinis » tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te, perfecti autem sperantibus in te. Dulcedinem tuam et » magnam et multam abscondisti timentibus te². » Si timentibus te abscondis, quibus aperis? Perfecisti sperantibus in te. Quæstio gemina nata est, sed alterutra solvitur ex altera. Alterum si quis inquiret, quid est hoc, Abscondisti timentibus te, perfecisti sperantibus in te? Alii timent, alii sperant, non ii ipsi sunt timentes Deum, sperantes in Deum? Quis in eum sperat, qui non eum timet? quis eum pie timet, et in eum spem non habet? Ergo prius ista solvatur. De sperantibus et timentibus volo aliquid dicere.

III. Lex timorem habet, gratia spem. Quid autem interest inter Legem et gratiam, quandoquidem unus dator et Legis et gratiæ? Lex terret de se ipso præsumentem, gratia adjuvat in Deum sperantem. Lex, inquam, terret: nolite contemnere, quia breve est; appendite, et magnum

¹ Forte sit, vel Pulset. — ² Psal. xxx, 20.

est. Videte quid dixerim, sumite quod ministramus, probate unde sumamus. Lex terret de se ipso præsumentem, gratia adjuvat in Deum sperantem. Quid dicit Lex? Multa, et quis enumerat? Unum præceptum parvum et modicum inde commemorō, quod commemoravit Apostolus, valde parvum: videamus quis supportat. « Non » concupisces¹: » Quid est, fratres? Audivimus Legem, si gratia non sit, poenam tuam audisti. Quid mihi jactas, quisquis audiens hoc de te præsumis, quid mihi jactas innocentiam? quid tibi de illa blandiris? Potes dicere: Non rapui res alienas: audio, credo, fortassis et video, non rapis res alienas. Non concupisces, audisti. Non accedo ad uxorem alienam: et hoc audio, credo, video. Non concupisces, audisti. Quid te foris circum inspicias, et non intus inspicias? « Inspice, et videbis aliam legem in » membris tuis. » Intus inspice, quid transis te? Descende in te. « Videbis aliam legem in membris tuis re- » pugnantem legi mentis tuæ, et captivantem te in lege » peccati, quæ est in membris tuis². » Merito tibi absconditur dulcedo Dei. Captivat te lex posita in membris tuis, repugnans legi mentis tuæ. De dulcedine illa quæ tibi absconditur, sancti Angeli bibunt: non potes dulcedinem pati³ et gustare captivus. Concupiscentiam nesciebas, nisi lex diceret: « Non concupisces. » Audisti, timuisti, tentasti pugnare, non potuisti superare. « Occasione enim » accepta peccatum per mandatum operatum est mortem. » Certe recognoscitis, Apostoli verba sunt: « Occasione » accepta peccatum per mandatum operatum est in me » omnem concupiscentiam⁴. » Quid te jactabas superbus? Ecce armis tuis te vicit inimicus. Tu certe mandatum quærebas ad monitionem⁵: ecce per mandatum in-

¹ Rom. vii, 7. — ² Ibid. 23. — ³ Forte potare. — ⁴ Rom. vii, 8. —

⁵ Forte munitionem.

venit hostis intrandi occasionem. « Occasione enim » accepta peccatum per mandatum fefellit, inquit, me, et » per eum¹ occidit. » Quid est quod dixi? Armis tuis te vicit inimicus. Audi eundem Apostolum sequentem et dicentem : « Itaque Lex quidem sancta, et mandatum sanctum et justum et bonum. » Jam responde reprehensoribus² Legis : Apostoli auctoritate responde : « Mandatum » sanctum, lex sancta, mandatum justum et bonum. Quod » ergo bonum est, mihi factum est mors? Absit : sed peccatum ut appareat, per bonum mihi operatum est mortem³. » Quare hoc, nisi quia mandato accepto timuisti, non dilexisti? Timuisti poenam, non amasti justitiam. Qui timet poenam, optat si fieri potest, facere quod libeat, et non habere quod timeat. Prohibet Deus adulterium, concupisti uxorem alienam, non accedis, non facis, occasio data est, habes tempus, patet locus, deest conscius, tu tamen non facis, unde? Quia times poenam. Sed nullus sciet. Numquid nec Deus? Ita plane, quia scit Deus quod facturus es, non facis : sed et ipsum Deum minantem tremis, non præcipientem diligis. Quare non facis? Quia si feceris, in gehennam mitteris. Ignem times. O si castitatem amares, non faceres, etsi omni modo impunitus esse deberes. Si tibi Deus diceret : Ecce fac, non te damnabo ; in gehennam te non damnabo, sed faciem meam tibi negabo. Si propter hanc comminationem non faceres, amore Dei non faceres,³ timore judicii. Sed faceres, forte enim sic faceres : non enim meum est judicare. Adjuvat gratia, quæ sanctos facit, si sic non facis, quia horres contaminationem adulterii, quia diligis præceptorem, ut exigas promissorem, non quia times damnatorem : jam gratiæ est, hoc tibi noli assumere, viribus tuis noli tribuere. Delectatione facis, bene ; charita te facis,

¹ Forte per id. — ² Manichæis. — ³ Rom. VII, 12, 13. — ⁴ Forte non.

bene ; annuo, consentio. Charitas de te operatur, quando volens facis. Jam gustas dulcedinem, si speras in Dominum.

IV. Sed unde tibi ista charitas? si tamen est : timeo enim ne adhuc timendo non facias, et magnus tibi videaris. Jam si charitate non facis, vere magnus es. Habes charitatem? Habeo, inquis. Unde? A me ipso. Longe es a dulcedine, si a te ipso habes? Te ipsum amabis, quia unde habes amabis. Sed convinco quod non habes. Quod enim putas a te ipso habere rem tantam, inde non credo quod habeas. Si enim haberes, scires unde haberes. Charitatem a te habes, quasi leve aliquid, quasi breve aliquid? Si linguis hominum loquereris et Angelorum, charitatem autem non haberes, ærumentum esses tinniens et cymbalum concrepans⁴. Si scires omnia sacramenta et omnem haberes scientiam, omnem prophetiam et omnem fidem, ita ut montes transferres, charitatem autem non haberes, prodesse tibi ista non possent. Si distribueres omnia tua pauperibus, et traderes corpus tuum ut arderes, charitatem autem non haberes, nihil esses. Quanta est ista charitas, quæ si defuerit, nihil prosunt omnia? Compara eam non fidei tuæ, non scientiæ tuæ, non linguæ tuæ, minoribus rebus, oculo corporis tui, manui, pedi, ventri, alicui membro extremo compara charitatem, numquid ex aliqua parte ista minima charitati sunt comparanda? Ergo oculum et nasum a Deo habes, et charitatem a te habes? Si charitatem, quæ superat omnia, tu tibi dedisti, vilem tibi Deum fecisti. Quid tibi plus potest dare Deus? Quidquid dederit, minus est. Omnia charitas vincit, quam tu tibi dedisti. Sed si habes, non tibi dedisti. « Quid enim habes, quod non accepisti²? » Quis mihi, quis tibi dedit? Deus. Agnosce datorem, ne sentias damnatorem. Cre-

⁴ 1 Cor. XIII, 1. — ² Id. IV, 7.

dendo de Scripturis Deus tibi dedit charitatem, magnum bonum, charitatem omnia superantem. Deus tibi dedit: quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris¹; forte a te² absit; per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.

V. Redite mecum ad captivum illum, redite mecum ad propositionem meam. Lex terret de se præsumentem, gratia adjuvat in Deum sperantem. Vide enim illum captivum. Videt aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ et captivum se ducentem in lege peccati, quæ est in membris ejus². Ecce vincitur, ecce trahitur, ecce captivatur, ecce subjugatur. Quid ei profuit, « Non » concupisces? » Audivit, « Non concupisces, » ut nosset hostem, non ut vinceret. Concupiscentiam enim, id est, hostem suum, nesciebat, nisi lex diceret, « Non concupisces. » Jam vidisti hostem, pugna, libera te, asserere te in libertatem, prematur jucunda suggestio, perimatur illicita delectatio. Armare, habes legem, procede, vince, si potes. Quid enim est quod ex aliquantula jam gratia Dei condelectaris legi Dei secundum interiorem hominem? sed vides aliam legem in membris tuis repugnantem legi mentis tuæ: non repugnantem et nihil valentem, sed captivum te ducentem in lege peccati. Ecce unde timenti tibi absconditur multitudo illa dulcedinis³: absconditur timenti, quomodo perficitur speranti? Clama sub hoste, quia habes oppugnatorem, habes et adiutorem qui te expectat pugnantem, sublevat laborantem; sed si inveniat sperantem: odit enim superbientem. Sub hoste ergo quid clamas? « Miser ego homo⁴. » Jam videtis, quoniam clamastis. Sit iste clamor vester, quando forte sub hoste laboratis, dicite, in intimis præcordiis

¹ Rom. v, 5. — ² Id. vii, 23. — ³ Psal. xxx, 20. — ⁴ Rom. vii, 24

dicite, sana fide dicite: « Miser ego homo. » Miser ego, ideo miser quia ego. Miser ego homo, et quia ego, et quia homo. « Vane enim conturbatur⁴. » Quamvis enim in imagine perambulet homo: « Miser ego homo, quis » me liberabit de corpore mortis hujus²? » Numquid tu? Ubi sunt vires tuæ, ubi est præsumptio tua? Certe aliqua taces³: taces, sed taces a te extollendo, non a Deo invocando. Tace et clama. Quia et ipse Deus tacet et clamat; tacet a iudicio, non tacet a præcepto: sic et tu tace ab elatione, noli ab invocatione; ne dicat tibi Deus: « Tacui, numquid semper tacebo⁴? » Exclama ergo; « Miser ego homo. » Agnosce te victum, vires tuas confunde, et dic, « Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? » Quid dixeram? Lex terret de se præsumentem. Ecce homo de se præsumebat, tentavit pugnare, non potuit superare, victus est, prostratus est, subjugatus est, captivatus est. Didicit de Deo præsumere, et quem lex terruit de se præsumentem, restat ut gratia adjuvet in Deum sperantem. Hoc confidens dicit: « Quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei » per Jesum Christum Dominum nostrum⁵. » Jam vide dulcedinem, gusta, sapiat tibi; audi Psalmum: « Gustate et videte quoniam suavis est Dominus⁶. » Factus est tibi suavis, quia liberavit te. Amarus tibi fuisti, cum præsumeres in te. Bibe dulcedinem, accipe pignus tanti horrei⁷.

VI. Discipuli ergo Domini Jesu Christi adhuc sub lege mundi⁸, adhuc nutriendi, adhuc corrigendi, adhuc dirigendi. Adhuc enim concupiscebant: cum lex dicat: « Non concupisces⁹. » Pace dixerim eorum sanctorum

¹ Psal. xxxviii, 7. — ² Rom. vii, 24. — ³ Forte clamas et taces. — ⁴ Isai. xlii, 14. — ⁵ Rom. vii, 24, 25. — ⁶ Psal. xxxiii, 9. — ⁷ Forte olei. — ⁸ Forte mundandi. — ⁹ Exod. xx, 17.

arietum, ducum gregis, pace eorum dixerim, quia verum dico : Evangelium loquitur : contendebant quis esset eorum major ¹, et adhuc in terra Domino constituto, principatus dissensione fluctuabant. Hoc unde, nisi ex fermento vetere? hoc unde nisi ex lege in membris, repugnante legi mentis? Fastigium quærebant : enimvero cupiebant; quis major esset cogitabant : ideo altitudo eorum de puero confunditur. Vocat ad se Jesus humilem ætatem ², ut domet timidam cupiditatem. Merito ergo et quando redierunt : et dixerunt, « Domine, ecce » dæmonia subjecta sunt nobis in nomine tuo ³ : » (Gaudabant de nihilo : quantum erat, quid erat, ad illud quod Deus promittebat?) Dominus ergo, magister bonus, sedans timorem, ædificans firmitatem, ait illis : « Nolite in » hoc gaudere, quia dæmonia vobis subjecta sunt ⁴. » Quare hoc? Quia multi venient in nomine meo dicentes : « Ecce in nomine tuo dæmonia ejecimus ⁵ ; » et dicam eis : « Non novi vos. Nolite in hoc gaudere, sed gaudete quia nomina vestra scripta sunt in coelis. Adhuc ibi esse non potestis, et tamen jam ibi scripti estis. Gaudete ergo. Et illud, « Adhuc nihil petiistis in nomine » meo ⁶. » Quod enim petiistis ad quod volo dare, nihil est. Quid enim petiistis in nomine meo? Ut dæmonia vobis subjecta essent? In hoc gaudere nolite, hoc est, nihil est quod petiistis : si enim aliquid esset, gaudere juberet. Ergo non omnino nihil erat, sed quia ad illam magnitudinem præmiorum Dei exiguum erat. Non enim vere Paulus apostolus non erat aliquid; et tamen in comparatione Dei : « Neque qui plantat est aliquid, neque » qui rigat ⁷. » Et vobis dicimus, et nobis dicimus, et nobis et vobis dicimus, quando petimus in nomine Christi

¹ Luc. xxii, 24. — ² Matth. xviii, 2. — ³ Luc. x, 17. — ⁴ Ibid. 20. — ⁵ Matth. vii, 22. — ⁶ Joan. xvi, 24. — ⁷ I Cor. iii, 7.

temporalia ista. Certe enim petiistis. Nam quis non petat? Alius sanitatem petit, si ægrotat; alius liberationem petit, si in carcere constitutus est; alius portum rogat, si in navi turbatur; alius victoriam rogat, si cum hoste confligit; et in nomine Christi totum rogat, et nihil est quod rogat. Quid ergo rogandum est? « Petite in nomine » meo. » Et non dixit quid, sed in verbis intelligimus quid petere debeamus. « Petite, et accipietis, ut gaudium » vestrum sit plenum. Petite et accipietis, in nomine » meo ¹. » Sed quid? Non nihil : quid autem? « Ut gaudium » vestrum sit plenum : » id est, hoc petite quod vobis sufficiat. Nam quando petis nihil ² : Qui bibit de hac aqua, sitiet iterum. Mittit in puteum hydriam cupiditatis, levat unde bibat, ut iterum sitiatur. « Petite ut » gaudium vestrum sit plenum : « id est, ut satiemini, non ut ad tempus delectemini. Petite quod vobis sufficiat : dicite vocem Philippi : « Domine, ostende nobis » Patrem, et sufficit nobis. » Dicit vobis Dominus : « Tanto » tempore vobiscum sum, et non cognovistis me? Philippus, qui me videt, videt et Patrem ³. » Ergo gratias agite Christo pro vobis infirmantibus ³, et fauces satiandas parate Christi Divinitati. Conversi ad Dominum, etc.

¹ Joan. xvi, 24. — ² Forte temporalia petis. petis nihil. — ³ Joan. xiv, 8, 9. — ⁴ Forte deest, laboranti, vel quid simile.

SERMO CXLVI¹.

De verbis Evangelii Joan. XXI. *Simon Joannis, diligis me? etc.*

I. LECTIO hodierna animadvertit Charitas Vestra, dictum esse Petro a Domino per interrogationem, « Diligis me? » Cui respondebat ille, « Scis, Domine, quia amo te. » Hoc secundo, hoc tertio: et ad singula verba respondentis dicebat Dominus: « Pasce agnos meos². » Commendabat Petro Christus agnos suos pasceudos, qui pascebat et Petrum. Quid enim Petrus poterat præstare Domino, maxime jam immortale corpus gerenti, et in cælum ascensuro? Tanquam ei diceret: « Amas me? » In hoc ostende quia amas me, « Pasce oves meas. » Ergo, fratres, cum obedientia audite oves vos esse Christi: quia et nos cum timore audimus: « Pasce oves meas. » Si nos cum timore pascimur et timemus pro ovibus, ipsæ oves quomodo pro se debent timere? Pertineat ergo ad nos cura, ad vos obedientia; ad nos vigilantia pastoralis, ad vos humilitas gregis. Quanquam et nos qui vobis videmur loqui de superiore loco, cum timore sub pedibus vestris sumus; quoniam novimus quam periculosa ratio de ista quasi sublimi sede reddatur. Proinde, charissimi, catholica germina, membra Christi, cogitate quale caput habeatis. Filii Dei, cogitate qualem Patrem inveneritis. Christiani, cogitate quæ vobis hæreditas promittatur. Non talis qualis in terra possideri a filiis non

¹ Alias LXXI, de verbis Domini. — ² Joan. XXI, 15.

SERMO CXLVI, DE VERBIS EVANG. JOAN. XXI. 237

potest, nisi cum mortui fuerint parentes eorum. Nullus enim in terra possidet hæreditatem patris, nisi mortui. Nos vivo Patre nostro possidebimus quod donabit: quia Pater noster mori non poterit. Plus addo, plus dico, et verum dico: ipse Pater erit hæreditas nostra.

II. Congruenter vivite, maxime vos, candidati Christi, recens baptizati, modo regenerati, sicut vos ante admonui, et modo dico, et sollicitudinem meam pronuntio; quia timorem mihi majorem ingressit præsens evangelica lectio: Observate vos, nolite imitari malos Christianos. Nolite dicere: Faciam hoc, quia multi fideles hoc faciunt. Hoc non est defensionem parare animæ, sed comites ad gehennam inquirere. Crescite in hac arca dominica: in hac invenietis bonos, qui et vobis placeant, si et vos boni fueritis. Numquid enim peculium nostrum estis? Hæretici et schismatici de furtis Dominicis peculia sibi fecerunt, et greges non Christi, sed suos contra Christum pascere voluerunt. Plane in ipsis deprædationibus suis titulum illius posuerunt, ut prædæ ipsorum quasi defenderentur per titulum potentis. Quid facit Christus quando tales convertuntur, qui foris ab Ecclesia titulum ejus baptismatis acceperunt? Ejicit prædatorem, titulum non deponit, et possidet domum: quia invenit ibi titulum suum. Quid opus est, ut mutet nomen suum? Numquid attendunt quod ait Dominus Petro: « Pasce agnos meos, » pasce oves meas? Numquid dixit ei: Pasce agnos tuos; aut: Pasce oves tuas? Exclusis autem, quid dixit in Canticis canticorum ad Ecclesiam? Loquens sponsus ad sponsam ait: « Nisi cognoveris temetipsam, pulchra inter mulieres, exi tu¹. » Tanquam dicens: Non ego te ejicio, exi tu, nisi temetipsam cognoveris, pulchra inter mulieres, nisi cognoveris te in speculo Scripturæ divinæ, nisi

¹ Cant. 1, 7.

attenderis, o mulier pulchra, speculum quod te falso nitore non fallit; nisi cognoveris quia de te dictum est: « Super omnem terram gloria tua¹: » quia de te dictum est: « Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ²: » et alia innumerabilia testimonia, quæ catholicam Ecclesiam commendant. Nisi ergo cognoveris, partem non habes, hæredem te non potes facere. Ergo exi tu in vestigiis gregum, non in societate gregis: et pasce hædos tuos, non quomodo Petro dictum est: « Oves meas. » Petro dicitur: « Oves meas; » schismaticis dicitur, hædos tuos. Hic « Oves, » ibi hædos: hic « Meas, » ibi tuos. Recolite dexteram et sinistram iudicis nostri: recolite ubi stabunt hædi, et ubi oves³: et apparebit vobis ubi dextera, ubi sinistra, candida et nigra, luminosa et tenebrosa, pulchra et deformis, acceptura regnum et inventura supplicium sempiternum.

SERMO CXLVII¹.

De eisdem verbis Evangelii Joan. XXI. *Simon Joannis, diligis me plus his? etc.*

I. APOSTOLUM Petrum primum omnium Apostolorum meministis in Domini passione fuisse turbatum. A se turbatum, sed a Christo innovatum. Fuit enim prius audax præsumptor, et postea factus est timidus negator. Promiserat se pro Domino moriturum, cum prius pro illo esset Dominus moriturus. Quando ergo dicebat: « Tecum

¹ Psal. LVI, 12. — ² Id. II, 8. — ³ Matth. XXV, 33. — ⁴ Alias XXIV, de Sanctis.

» ero usque ad mortem, » et « Animam meam pro te ponam; » respondit ei Dominus: « Animam tuam pro me ponas? Amen dico tibi, prius quam gallus cantet, ter me negabis¹. » Ventum est ad horam: et quia Deus erat Christus, homo autem Petrus, impleta est Scriptura: « Ego dixi in pavore meo: Omnis homo mendax². » Dicit autem Apostolus: « Quoniam Deus verax, omnis autem homo mendax³. » Verax Christus, mendax Petrus.

II. Modo quid? Interrogat eum Dominus, sicut audistis cum Evangelium legeretur, et dicit ei: « Simon Joannis, diligis me plus his? » Respondit ille, et dixit: « Etiam, Domine, tu scis quia amo te. » Et iterum Dominus hoc interrogavit, et tertio hoc interrogavit. Et respondenti dilectionem, commendavit gregem. Per singula enim dicebat Dominus Jesus Petro dicenti: « Amo te: » Pasce agnos meos, pasce oviculas meas⁴. » In uno Petro figurabatur unitas omnium pastorum, sed bonorum, qui sciant oves Christi pascere Christo, non sibi. Numquid modo Petrus mendax erat, aut amare se Dominum mendaciter respondebat? Veraciter hoc respondebat: hoc enim respondebat, quod in corde suo videbat. Quando autem dixerat: « Animam meam pro te ponam, » de futuris voluit præsumere viribus. Omnis autem homo qualis sit tunc cum loquitur, forte scit; qualis crastino futurus sit, quis scit? Revocabat ergo oculos suos ad cor suum Petrus, quando interrogabatur a Domino, et fidens respondebat quod ibi videbat: « Etiam, Domine, tu scis » quia amo te. » Quod tibi dico, tu scis: quod hic video in corde meo, vides et tu. Non ausus est tamen dicere quod Dominus interrogaverat. Non enim simpliciter Dominus dixerat: « Diligis me? » sed addiderat: « Plus his di-

¹ Matth. XXVI, 35, et Joan. XIII, 37, 38. — ² Psal. CXV, 11. — ³ Rom. III, 4. — ⁴ Joan. XXI, 15, 16.